چالش های اساسی نظام آموزش عالی کشور

سید رسول آقاداود
عضو هیات علمی دانشگاه ازاد اسلامی واحد دهاقان

چکیده

بخش مهمی از توسعه اقتصادی، اجتماعی، صنعتی و سیاسی هر کشور متاثر از پیشرفتهای علمی و فرهنگی آن جامعه است، به همین جهت آموزش بطور اعم و آموزش عالی بطور اخص اهمیت فراگیر خود را از حدود مرزها و محدوده های جغرافیایی فراتر برده و حتی در بسیاری از موارد سیاستهای بین المللی را نیز تحت الشعاع قرار می‌دهد. (آرش ۱۳۷۱، ص ۱۳۲)

تحقیقات نشان می‌دهد که در بعضی از کشورهای پیشرفته ،تعلیم و تربیت دانشگاهی به گونه‌ای با نیازهای جامعه هماهنگ شده است که نه تنها نیازهای بازار کار را از نظر تخصصی برآورده می‌کند، بلکه از بیکاری و هدر رفتن توان فارغ التحصیلان نیز جلوگیری به عمل می‌آورد. چنانچه در کشورهای آلمان ژاپن، سوئد، امریکا و انگلیس برای اشتغال پس از فراغت از تحصیل دانشجویان، در طول دوره دانشگاهی ،کاریابی می‌شود. این کشورها تقریباً از سال ۱۹۵۵ به این نتیجه رسیدند که وجود همسویی هر چه بیشتر بین تحصیل و بازار کار برای افزایش توان و جذب فارغ التحصیلان ضروری است (میرکمالی ۱۳۷۶ ص ۱). لذا پیشرفت کشور، بدون اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی عملی نیست و تداوم توسعه کمی صرف دانشگاه‌ها بدون تجدید نظر لازم و درونی در برنامه‌های مربوطه، امکان ندارد. به همین دلیل جرج پکت* فیلسوف و مورخ آلمانی به عموم متولیان امور خاطر نشان می‌سازند که اگر مسئله فوق در آموزش دانشگاهی رعایت نشود ،انحطاط رشد اقتصادی آلمان اجتناب ناپذیر خواهد بود (آدلمن، ۱۹۹۲ ص ۱۶۰). همچنین رالف داهرندورف** جامعه شناس آلمانی بررسی نمود که آموزش عالی باید هماهنگ با رشد اقتصادی کشور باشد. (میر کمالی ۱۳۷۶ ص) بطور خلاصه سیستمی اثر بخش خواهد بود که درون داد، فرایند و برون داد آن با نیازها، خواستها و واقعیات جامعه سازگار باشد. دریافت بازخورد مناسب نسبت به برون داد نظام آموزش عالی و تشریح دستاورد های آن همراه با شناسائی چالش های آن می تواند در ارزیابی اثر بخشی نظام آموزش عالی مؤثر و مهم تلقی گردد.

دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ایران نیز مانند سایر مراکز آموزش عالی دنیا، دارای رسالت و وظیفه سنگینی برای تربیت اصولی دانشجویان بر اساس نیازهای کشور هستند. لازمه عهده‌دار شدن چنین مسئولیت خطیری، تلاش، کوشش و پیگیری در زمینه شناخت مشکلات، برنامه‌ریزی، تدوین برنامه‌های اجرائی، ارزیابی و نهایتاً اصلاح آنها متناسب با شرایط و چالش های پیش روی آینده می‌باشد، ولی می‌توان خاطر نشان ساخت ،انجام صحیح این وظیفه و رسالت خطیر و ایفای صحیح آن مورد تردید

*- Gorge Picht!
**- Ralf Dahrendorf !

واقع شده، و به عقیده بعضی از صاحبنظران، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، عمده هدفهای خود را در تربیت نیروهای متخصص، آن هم بدون پیش بینی در زمینه نیازهای تخصصی آینده کشور خلاصه نموده‌اند. به عبارت دیگر مراکز آموزش عالی به رشد کمی دانشگاه‌ها بسنده کرده‌اند (ابو حمزه، ۱۳۷۶ ص ۱). به همین خاطر مسئله عدم امکان جذب مؤثر و مفید فارغ‌التحصیلان دوره‌های آموزش عالی در بازار کار، عدم تناسب بین رشته‌های تحصیلی و فعالیت شغلی، جذب بیشتر فارغ التحصیلان در بخشهای غیر تولیدی و غیر فعال، دفع فارغ التحصیلان و جذب آنها در سایر کشورهای صنعتی و بسیاری از مسائل دیگر، از جمله چالش ها و مشکلاتی است که آموزش عالی ایران را علیرغم سرمایه گذاری های سنگین با چالش روبرو و ناموفق معرفی کرده و به عبارتی باعث شده است تا دستاوردهای مورد نظر نظام آموزش عالی محقق نگردد، یا میزان نیل به آن اهداف و دستاوردها را ضعیف معرفی کرده است. (اسلامی بیگلری ۱۳۷۶ ص ۲).

کلمات کلیدی: دستاورد،چالش، ارزشیابی، برون داد،آموزش عالی،شاخص عملکردی